

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Doct. Martini Lvtherii Avgvstiniani Theologi Synceri
Lvcvbrationvm Pars Vna, quas ædidit usq[ue] in annum
præsentem XX. Catalogum earu[m] uersa tibi pagina
indicabit. Alio Tomo, Domino Volente, ...**

Luther, Martin

Basileae, 1520

VD16 L 3411

Resolvtiones Dvodecim Seqventivm Conclvsionvm, Amice lector,
coaptabis si placet post. 290. pagina[m] huius operis, ubi eaede[m]
conclusiones nude ponuntur abs[que] probatione, nondum enim earum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34878

517
RESOLUTIONES DV-

ODECIM SEQVENTIVM CONCLVSIONVM, AMI
ce lector, coaptabis si placet post. 290. paginā huius operis, ubi eadē
conclusiones nude ponuntur absq; probatione, nondum enim
earum resolutiones ad manus nostras uenerunt, cum
illic in Luthero uersaremur.

CONCLVSIO PRIMA.

QVOTIDIE PECCAT OMNIS HOMO, SED ET QVO
tidie poenitet, docete Christo, poenitentiam agite. Excepto uno nouo
quodam iusto, qui poenitentia non indiget, cum etiam palmites fructi
feros quotidie purget agricola coelestis.

Ista conclusio pendet ex eo fundamēto, quod omnis actus humanus, aut est
bonus, aut malus, nec datur actus neuter, seu ut illi dicunt, moraliter bonus. *Om̄is actus
humanus ē bo
nus uel malus*

Primum, est autoritas scholae omnium fere theologorum per orbem, qui con
tra sentiunt, his quam omnē debeam reuerentiā, ueniam tamē mihi dabunt,
quod eis diuinas literas p̄fero. Quare obsecro, si cui displiceo, non mihi statim
opponar; Tu solus sapias, & ecclesia hucusq; sine te errauit; nec tot capita uide
re potuerūt, quod tu uides, atq; his similibus suasionibus mecū exoptulet, ut
eū omittā, quod p̄ asinam quandoq; locutus est deus, quod p̄phetam celauit,
& Samueli puero ostendit, quod sacerdoti Israelis Heli nō reuelauit, saltē suo
exemplo mansuescāt, & quod ipsi sibi mutuo & inuicē cōcedunt, mihi quoq;
permittant. Surrexit Scotus unus homo, & omnium scholarum & doctorum
opiniones impugnauit & praualuit. Idem fecit Occam, fecerūt & multi alij, fa
ciant usq; in praesentē diem, & cū singulis eorū liberum omnibus cōtradicerē,
cur ego unus hac gratia priuor: deniq; cū & ego in alijs multis sententijs, sine
querela omnibus cōtradixi, cur in hac una, nouam legē patior? itaq; rogo at
tendat qui uolet, nō quis, aut cōtra quos, sed quid & contra quae dicam. Cedat
respectus p̄sonarū, quas deus nō accipit. Legimus in euāgelio praecipiente Chri
sto, scribas & pharisaeos in cathedra Moysi sedentes, audiendos esse, nō quia per
sonae essent, id est, scribae & pharisaei, sed quia Moysen docerent.

Scotus cōtra
oēs scholas
praualuit.

Alioquin cum sit iam seculum corruptissimū, temporaq; periculosissima, in
proclui erit, si superbia & cōtemptu ceperimus agere, ut incurramus in illud
Psalmi, xij. periculū: Consiliū inopis confudistis, quoniā dominus spes eius,
quare memores inuicem quod omnes sumus homines, q̄ facile sit errare, q̄ ra
ro & difficile contingat uera sapere, & recte agere, communi studio ueritatem
quæramus, potius q̄ inuicem solo gloriae, aut sensus proprii tuendi studio,
mordeamus & consumamus.

Hom̄is faci
le est errare.

Secundū quod mihi obijcitur, quod hic articulus in Constantiensi concilio
est inter articulos Huius, expresse damnatus, hic si nō mox sileo & reuoco, con
tinent aures, & impetu facto, ignem mihi minantur, neq; eū dignantur hic ul
lam moram uel excusatiōis: sed obsecro, est ne is modus, ueritatem quærendi,
statim obstruere os quærenti ueritatē: Et ubi est quod Petro praecipiente, ratio
reddenda est omni p̄scenti: Deinde, Nonne concilia sapius errauerūt: nōne

Quærenti uer
ritatē ignis
obijcitur.

Xx Cyprianus

Cyprianus cū totius Aphricæ episcopis habito cōcilio, errauit etiā in articulo grauissimo fidei, de uirtute baptismatis: & quid mirū, si hodie quoq; conciliū nō omnia attingat, quādo sumus in tempore longe frigidiorē, q̄ Cyprianos. Et ut plane & libere dicam quod sentio, credo me theologū esse, Christianum & in regno ueritatis uiuere; ideo me debitore esse, nō modo affirmandæ ueritatis, sed etiā asserendæ & defendendæ, seu per sanguinem, seu per mortem.

Veritas libera
re cōfiteſcenda ē.

Proinde uolo liber esse, & nullius, seu concilij, seu potestatis, seu uniuersitatis, seu pontificis autoritate captiuus fieri, quin cōfidenter cōfitear, q̄cqd uerū uidero, siue hoc sit a catholico, siue hæretico assertum, siue probatū, siue reprobatū fuerit a quocūq; concilio. Nec uerebor etiā ipsam inuidiā, quæ me hæreticorū patronū forte criminabitur. Quod sciam ueritati cū inuidiā nihil esse cōmertij, sicut dicit Sapiēs. vj. Nec cū inuidiā tabescēte iter habebō, quoniam talis homo nō erit princeps sapiētiae. Quid ergo ad me, quod mendax inuidiā me criminat? laus est impijs displicuisse. Displicēt & mihi hæretici, sed quando hodie nullo opprobrio sophistæ magis insaniunt, faciūt ut pene apud hæreticos, sola reliqua sit ecclesia catholica Christi, Hæreticos inq̄, nō qui sunt, sed qui illorum furore appellantur.

Plus creden/
dū i casu uni/
fidelij q̄ toti
concilio.

Concilia cō/
traria dāna/
uerunt.

In Cōcilio
Cōstantien.
reperiuntur
duo cōtraria

Et sequar in hoc meo pposito, iurisperitorū quoq; diffinitionē (ne solus & temere id facere existimer) dicit em Panor. dæ Elect. c. significasti, plus credē dum uni priuato fideli, q̄ toti concilio, aut Papæ, si meliore habeat autoritatē uel rationē. Si hæc uera sunt, cur nō liceat uti? cur non audeam tentare, si unus meliorem ostendere possim autoritatē q̄ concilium? Itaq; de concilijs uideamus: Nōne omnibus notum est, Cōtraria aliquando fuisse damnata ab ecclesia; uelut illa, deus facit malū, deus non facit malū? Quanc̄ ego nescio an ecclesia fuerit, quæ hæc damnauit. Nam ecclesia nō habet potestātē damnandī, expressam sententiam sacre scripturæ, etiā ad uerbum in textu positū: Nam illa, deus facit malum, expresse ponitur Esa. xlvi. & Amos. iij. & multis alijs locis, Nec quicquā facit, quod dicitur, propter hæreticorum falsam intelligentiam esse damnata. Non sunt damnandæ scripturæ uerba propter cuiuscunq; falsam intelligentiam. Alioquin damnandū erit propter Arrianos, & illud, pater maior me est, immo tota scriptura damnanda erit, & sola, cū e nulla alia hæreses ortē sint. Quid autem infanius isto præsumi potest? Absit enim, ut pius & simplex Christianus quicq; in sacris literis recte didicerit, quod ubi in quosdam inquisitores impegerit, quorū pedes ueloces ad effundendū sanguinē, cogatur, ppter aliorū falsam intelligentiam damnatā, ipse quoq; damnare. Nam hac ratione uiam faciemus, semel uniuersam sacris literis autoritatē conuellendi, & surgent omnium blasphemorū impijssimi illi blasphematores, qui dicunt Bibliam esse librum hæreticorū, Christianos oportere alijs libris scilicet doctorū sese tueri. Ita inuenio & in Cōstantiense concilio, duo cōtraria. Pri mum determinatū illic est, conciliū esse supra Papā: quod ego uerissimū iudico. Nam & b. Hiero, ad Euagriū dicit: Si autoritas queritur, maior est orbis urbe. Ita tota ecclesia maior est una Romana ecclesia. Atq; ita Rhomana ecclesia nō est super uniuersalē totam ecclesiam, sed contra, tota ecclesia (& concilium quod illā representat) super Ro. ecclesiam, sicut super quālibet aliam particulare, totū quoq; maius est sua parte, cū Ro. ecclesia pars sit totius ecclesiæ uniuersalis. Quod si hæc uera sunt, apparet conciliū Cōstantiense, male damnaſse hunc articulū Ioannis Hussi, Papa non est iure diuino super omnes ecclesias. Nam si Ro. ecclesia & Papa est iure diuino super omnes ecclesias, & sup
Concilium

Vanis ex articulis
Ioannis Hussi

Concilium, contra ius diuinū determinatū est (quod est impijssimū hæreticū) Papam & Ro. ecclesiam esse infra Conciliū & totam ecclesiam, quia nō est in manu ecclesiæ aut Cōcilij ius diuinū infringere. Ideoq; non potuit Papam uel deponere uel cōstituere. An cre dis passurū Episcopū Lugdunēsem, sese deponi uel constitui per Episcopū Moguntinū, si iure diuino se superiorē Moguntino sciret, quantūlibet merit^o fuerit: immo nō id pati deberet, nisi mallet impius & hæreticus esse. Ita Ro. Episcopus nō potest, nec debet pati se a Concilio regi & statui, si est super Conciliū & ecclesiam iure diuino; eius enim est regere, non regi, qui diuino iure superior est.

Atq; ita patet Cōstantiense Conciliū, aut articulū Huss. male damnaſſe, aut cōtra ius diuinū impie determinasse & egisse. Sed ultra uide spiritus sancti p̄sentia in ecclesia, id quod in Cōstantiensi Concilio determinatū est, Papā esse infra Conciliū & ecclesiam, ac per Basiliense cōfirmatum, tam nouissimo Ro. Concilio est reprobatur, & totum Basiliense abrogatum, atq; statutum Papam esse superiorē Cōcilio. Quid hic dicemus? necesse est aut Romanū aut Cōstantiense Conciliū hæreticū esse, si nō licet a decretis Conciliorū recedere.

Deniq; uia iam nobis facta est enarradi autoritatē conciliorū, & libere contradicendi eorū gestis, ac iudicandi eorū decreta: Nam, ut dicunt, si in uno articulo errasse deprehendit, iam tota eius uacillat autoritas. Quis est igit tam audax, qui me præsumat hæreticū arguere, etiā si uniuersa decreta Concilij, tam Ro. q̄ Cōstantiensis negem, qui habeam hoc munimentū, & hanc excusationem, quod Concilio incumbit probare sua decreta, & ostēdere se non errasse, postq̄ constitit, ipsum aliquando errasse & errare posse.

Quid ergo putas nobis præstant uicariæ illæ Conciliorū nostri seculi, determinationes & reprobationes, nisi quod nos reddunt (si in illas nixi fuerimus) incertos ubi tandē quærendus sit Christus, Ecclesia, Conciliū, Spiritus sanctus, omniaq; plane in primum chaos confundantur.

Sed ad Constantiense reuertor, quo magis impetor, cuius damnationem in articulo illo Hussitico, Papa nō est iure diuino super omnes ecclesias, etiā ideo iniquam assero, quod sit contraria Niceno Concilio & Aphricano, & toti orientali & Aphricanæ ecclesiæ, cū non nisi sexta Synodo Calcedonenē, oblatuſ sit primatus (nō iure diuino) sed ab ecclesia Ro. pontificib. nec sic tamē ab eis assumptus, ut scribit S. Gregorius: Nam si iure diuino staret primatus, Nicenū cū quatuor sequētib. esset hæreticū, omnesq; in ecclesia orientis hæretici, hæretici Ro. pontifices, qui oblatum respuerunt, Quare uolo autoritati Cōstantienē, Concilij in hac parte nihil cedere. Non enim patiar ulla ratione maiorem partem ecclesiæ hæreticam fieri propter Constantienē, Conciliū, quod errasse, palam est: Nec mirum, cum administrata hæc sint potissimum machina inquisitorum & sociorum suorum.

Sunt & multi alij articuli Huss. uerissimi ibidem damnati, quos expediam, cū aduersarius me excitauerit, nam hoc ex ipsius Cōcilij uerbis euidenter probabo, Ioannis Huss. sententiam nō fuisse. Quod malus pontifex, aut in peccato mortali existens, non sit pontifex habendus, licet sanguinarij inquisitores, multos articulos ei in hanc rem impositos damnari curarint. Nec hic curo, quod me Boemorū patronū uociferantē, ipsius Cōcilij, quod cōtra me iactant, ostendo & sequor uerba, quæ si falsa inuenta fuerint, quid ad me: Sin uera, cur non sequar. Meum est (ut dixi) contra omnē uocabulorū titulorum, nominis dignitatis strepitū, uerum dicere, & falsum negare, Sic em̄ Christiano faciendū esse

*In romano concilio
fuit statutum qd papa
est supra concilio
Papa esse supra
concilio statutū est*

Cōcilio incū
hic statuta, p̄
bare.

Concil. Cō/
stantiense, determi
nauit Papā
iure diuino
esse sup̄ oēs
ecclesias.

Conciliū Cō/
stantiense, errauit.

Christiano
uere dicendū
est & falsum
negandum.

esse credo. Et rogo, si non placeo nomine Christiani, fingant & signant me interim uelut Turcam, aut quēuis infidelem eis opponere, meas rationes & autoritates, ut saltem sic uideant & experiant, quo studio possint fidem suam tueri, & q̄ facile sit dicere, Concilium sic determinauit, & q̄ facile sit id ipsum bene determinatum esse tueri. Dico ergo, quod iste articulus sit male damnatus Cōstantiē, Omnis actus hominis, aut est bonus aut malus, ac respondeat qui se putet determinationem illam defendere.

Probat contra cōciliū cōsta. q̄ om̄is actus humanus aut est bonus aut malus

Primū dicit ap̄lus Ro. viij. Qui spiritu dei agunt, ij filij dei sunt. Itē, Quod si quis spiritū Christi nō habet, hic nō est eius. Hic quēro cuius sit ille, qui nō est Christi: nōne diaboli & peccati? At q̄ seruus est peccati, facit nō nisi peccatū.

Secundo, dicit idē Gal. iij. Quicūq; ex opibus legis sunt, sub maledictō sunt. Ecce hic opa legis extra gratiam, dicit esse maledicta, ergo nō neutra. Et dicit, Quicūq; neminē excipiēs, nec aliquod mediū inter maledictū & gratiā faciēs. Nec ualet quod apostolū hic de lege ceremoniali loqui dicit, quod ea tūc mortifera fuerit. Nā ex sequētibus patet, quod de omniū legū opibus loquit, cū indicat Mosen, dicentē: Maledictus qui nō p̄manet in oibus quæ scripta sunt in libro legis. Deinde dicit Christū nos redemisse de maledictō legis. At Christ⁹ uere nos nō redemit de lege ceremoniali post mortē eius abrogata, sed de lege quacūq; dans gratiā, ut possit impleri. Si ergo opa legis sūt maledicta sine gratia, quāto magis nulla alia opa sunt neutralia, seu in genere morū bona.

Qui nō cum Christo ē, est cōtra Christū

Tertio, Luca. xij. Aut facite arborē bonam & fructū eius bonū, aut facite arborem malā & fructum eius malum. hic nihil mediū Christus permittit intelligi, sicut & ibidem dicit: Qui nō est mecum contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit. uides quod aut cum Christo colligendum aut dispergendū uel cum eo uel contra eum esse oporteat. At contra eum, non est nisi peccatū, nec dispergit, nisi qui peccat.

Quarto, Ioan. xv. Siquis in me nō manserit, mittetur foras sicut palme, & arefcet, & colligēt eum, & in ignem mittent, & ardet. Ecce arefcit & perit quisquis extra Christū est. Et tu dicis, neutrum, quod nec arefcet neq; uirefcet, sed medium se aliquando habet.

Quinto, Ro. xiiij. Omne q̄d nō est ex fide, peccatū est, quod b. Aug. p̄ regula habet. Quod autē dicit, ibi fidē pro cōscientiā accipi, & Ap̄lm loqui de ijs, q̄ cōtra cōscientiā operant, quāq; hoc b. Augu. repellit; tamē age, sit ita. Adhuc stat sentētia, qui nō habet fidē in Christo, nō habet conscientiā bonā erga deū ergo uel non credit, uel dubitat se placere deo in opibus suis. Si dubitat, peccat contra conscientiā, quia nō credit firmiter se deo placere, quare agit quod credit non bonum, & ita semper peccat. Sola autē fides firmiter confidit se placere deo, & hac fide fit, ut placeamus deo; quia hæc fides uere de deo bene sentit, ac pro deo uero eum habet, præsumens bona de ipso, iuxta illud Sap. j. Sentite de domino in bonitate. Impossibile est enim hominē saluum esse, & bene uere, nisi de deo erga seipsum bene sentiat.

Sexto (ut omittā plura, ne prolixior sim) adduco rationem qua utitur fere S. Augu. p̄sertim contra Iulian. lib. iij. & repetit eādē Grego. Ari. lib. ij. q. xxvij. Quæ est hæc, Virtutes discernuntur finibus, non officijs. Nam quælibet uirtus extra gratiā, querit quæ sua sunt, nec potest querere quæ dei sunt, quia nō potest in opus charitatis, de qua dicitur laude propria. j. Corin. xiiij. Charitas non querit quæ sua sunt, quare nulla uirtus habet deum pro fine, nec potest deum diligere super omnia & propter deum. Alioquin gratia nō esset necessaria. Atq; hac sola

Virtus discernitur sine nō officio.

Quia si abbas, quia q̄ sua sunt, non potest ad potest, quia deum pro fine nō habet.

hac sola causa fit, ut omnia opera bona gentium aut naturalia, sint mala, quia sine debito carent. Hoc est quod Apostolus Ro. iij. inuoluens prorsus omnes homines tam iudeos q̄ gentes, licet illi iustitia, hæ sapientia quantum poterant, præstabant, dicit: Non est iustus, non est intelligens, nō est requirens deum, omnes declinauerūt, simul inutiles facti sunt. Ecce, Nemo requirit deum & omnes declinant, nullus intelligit deum, nedum pro sine deum habet in opere suo; Vnde fidenter concludit d. Conclufit deus omnes sub peccatum. Ecce neminem excipit, omnes sub peccatum, quod & Dauid dicit: Omnis homo mendax, a mendace uero, quid uerum dicitur. Ab immundo quid mundum fiet, ait Sapiens.

Quod uero dicitur: Nonne Caiphas prophetauit uerum, Nonne Matth. vii multi pphetauerunt in nomine Christi, & multas uirtutes fecerunt? Respondeo, uera, sed non uere dixerunt, bona, sed non bene fecerunt. Quis enim non dubitat, quin meretrix, tam bonū aurum gester q̄ pudica matrona, & tam fornicosa quoq; membra habeat: sed nō tam bene gestat & utitur. Eodem modo & bona illa opera sapientia, uirtutum, donorum, cum sint gratuita dona dei, bona sunt ualde, sed quia nō in finem debitum referuntur, bona faciunt, sed non bene. Quare e bonis donis dei, mala opa nostro uitio fiunt. Ideo Christus illis diciturus est: Discedite a me omnes oparij iniquitatis. Quomodo sunt oparij iniquitatis, qui tanta bona fecerunt: nisi quia bonis male usi sint, etiam si hoc malo usu, alijs profuerunt.

Caiphas uer
ra propheta
uit, sed non
uere.

Septimo, si iustus in gratia, non potest facere bonū, quin simul peccet, quanto magis iniustus nō facit bonum, ac per hoc cōcludo, aut bonum aut malum esse actum hominis quemcūq; nec dari actum medium & neutrum. Antecedens probabitur euidenter conclusione sequente.

Iust' i bono
ore peccat.

Quare ad rem propositionis redeundo: Omnis Christianus quotidie pœnitet, quia quotidie peccat, non quidem perpetrando crimina, sed non perficiendo mandata dei. Et ad hoc probandum, sufficeret autoritas Ioan. in conclusione posita, quod fructiferos palmites purgat celestis agricola. Si sunt purgandi, sunt immundi; si immundi, sunt peccatores; si peccatores, pœnitentia indigent. Quare ad eos pertinet uerbum Christi, pœnitentiam agite.

Ois christia
nus quotidie
peccat.

Secundo illud eiusdem Ioan. i. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & ueritas in nobis nō est, quā autoritatem beatus Aug. in multis locis adducens, ponderat in uerbo, habemus, presentis tēporis, quod non dicit habuimus, sed habemus. Quare quotidie peccamus, & quotidie peccatum purgamus, ita ergo pœnitemus, nisi pœnitentiam dicas non esse peccatorum purgationem, contra omnium sententiam, qui contritionem culpæ delettricem, pœnitentia potissimā partem ponunt. Deniq; hoc uerbo Ioan. nixus. B. Augu. lib. de natura & gratia audet dicere: Si omnes sancti in unum cōgregati quærerent, an peccatum haberent, quid essent (inquit) dicturi q̄ si dixerimus, quia peccatum nō habemus, nos ipsos seducimus, & ueritas in nobis nō est: At nullum peccatum sine pœnitentia tollitur.

Tertio illud psal. xxxj. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Ecce omnis sanctus orat pro impietate peccati sui; hoc autem est pœnitentia, nec potest dici, quod pro præterito, aut pro poena præteriti peccati oret, sed pro præterito: nam ut hoc ostenderet, adiecit, impietatem peccati mei, pro hac orabit, non scilicet pro peccato, quo aliquando poena significatur, sed pro impietate peccati, q̄ est culpa, nā p remittenda orat, p remissa gratias agimus.

Ois sanctus
orat pro pecc
cato suo.

Xx iij

Quarto

impia tas peccati
culpa est peccati

Quarto, illud. j. Timo. j. Venit Iesus Christus peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, non dicit sui, sed sum peccator, iuxta illud Ro. vii. Scio quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Quod nolo malū hoc facio, & ego autē carnalis sum uenundatus sub peccato, Sic Gal. v. Caro concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem; At concupiscere contra spiritū, peccatum est, quia prohibitū praecepto dei: Non concupisces. Quare hoc peccatum est proprie peccatum, & per poenitentia diluendū, sicut Ro. vi. docet, destrui corpus peccati, & non obedire desiderijs carnis. At desideria carnis, peccata & contra legem sunt diuinā, quare poenitentia pro eis opus est.

Quinto, Luca. xii. putatis, quia ipsi debitores fuerūt prae omnibus hominibus habitatoribus Hierusalē: non dico uobis, nisi poenitentia habueritis, oēs simul peribitis: Ecce omnibus poenitentia incidit: Ita Luca ult. Oportuit praedicari nomine eius poenitentia in remissionē peccatorū, in omnes gentes. Ecce totū euangeliū nihil est quā praedicatio poenitentiae, ergo uita euangelica est aliud nihil quā poenitentia. Ideo Bern. recte dicit: Qui non assidue ad poenitentiam festinat, facto ostendit se poenitentia non egere, quasi scilicet sit longe absurdissimum, esse aliquem, qui poenitentia non egeat.

Sexto, Tota ecclesia teste Augu. usque in finē mundi orat: Dimitte nobis debita nostra. Haec autē uox est poenitentiae, ita ut Christus dicit: Si non remiseritis hominibus peccata eorū, nec pater uester remittet uobis peccata uestra. loquitur ad apostolos sanctos filios dei, & ubi sunt eorū peccata: uenialia quidem sūt, sed mortalia erūt, nisi remittant. Sane sunt quidā, qui hanc orationē pro poenis peccatorū orari garrāt, quos oportet tanquā uerbi dei deprauatores cauere. Nam quid dicent ad illud: Sanctificet nomen tuū, adueniat regnū tuum, fiat uoluntas tua; hoc sanctissimi etiā orant, at orando confitent se nondum sanctificasse nomen dei, nondū in eis esse regnum dei, nec iustitiam eius. Sed quaerunt hac oratione regnum dei & iustitiam eius, nondum se fecisse uoluntatē dei. At haec omnia sunt debita culpae, & peccata contra legem dei, qui uult nomen suum sanctum esse, in nobis regnare, uoluntatem suam in nobis fieri: Nec putandū quod sicte oretur, quare sequitur, omnes uere orare, & uere sibi hac deesse confiteri. Et ita patet, quod sola oratio dominica nos docet, Primo esse nos quotidianos peccatores, & semper peccare. Deinde totam uitam esse poenitentia & orationē & contritionē. Ex quo ulterius sequit, contra concilij Cōstantien. determinationē, omnē actum hominis esse malū extra gratiam, quādo etiam actus iustorū in gratia, non est bonus, nec implet mandatū dei.

Ultimo ad hoc urgēt tot apostoli Pauli exhortationes, ut mortificemus membra quae super terrā sunt. Col. ii. Et facta carnis. Ro. vii. Et renouemus in nouitate sensus. Ro. xii. Et carnis curā non faciamus in desiderijs eius. Ibidē, crucifigamus carnem cum concupiscentijs, Gal. v. Quae omnia eo tendūt (ut clarū est) quod assidue poenitendū sit, quia peccatū fomitis, assidue mouet, & noua desideria profert, ceu spinas & tribulos terra maledicta, Gen. iii.

Cætera in resolutorio Con. j. ii. & iii. & con. Sed nec adhuc uideo huius conclusionis sententia cōfutaram, neque enim tacta fuit Lipsiae in una syllaba. Eius etiam sententia si neges, necesse est, ut neges omnes fessime libros B. Aug. contra Pelagianos editos, qui totus per omnia in hanc sententiam procedit.

Sequitur ergo hanc non esse doctrinā nouam, ut Eccius calumniat. Sed Eccius propositio contraria huic, est nouus & uetus error, ad haeresim poenēs Pelagianorū, nec conciliū quocūque contra statuere habet, nisi uelit errare, sicut sapius fecit.

Conclusio

Paulus fatetur se peccatorem non modo fuisse, sed & esse.

Christus omnibus poenitentiam incidit.

Oēs oramus, Dimitte nobis debita nostra.

Quare paulus timotheum exhortatur ad mortificationem carnis.

Eccius propositio nouus & uetus error.

CONCLUSIO II.

IN BONO PECCARE HOMINEM ET PECCATUM ueniale non natura sua, sed dei misericordia solum esse tale, aut in puero post baptismum peccatum remanens, negare, hoc est, Paulum & Christum semel conculcare.

Tria ista conclusio comprahēdit, esse peccatum in bono opere, Deinde peccatum non natura, sed misericordia dei esse ueniale, & peccatum post baptismum remanere.

Primū ita ostēditur, Esaiās, lxiij. Et facti sumus immūdi omnes nos, & quasi pannus mēstruatę uniuersę iustitię nostrę. Hęc uel sola autoritas obstruat omnium contradictorū os & gulam, cum sit apertissima, esse nos omnes immundos, & nō modo iniustitias, sed iustitias quoq; nostras apud deum. Sed scio quid hic soleāt opponere, scilicet pphetā loqui de iustitia nostrā, q̄ ex lege est, q̄ apłus quoq; dānat. In hanc sententiā & d. Hieron. cedere uidetur. Sed uerba pphetę sunt manifesta: loquitur enim in persona sua, & totius fidelis populi, qui nō iustitia legis, sed gratiæ iusti erāt. Siquidem & ipsi eandem escam manducauerūt, & eundē spiritū fidei habuerunt, ut apłus dicit: Neq; em iustitia legis confitetur deo in humilitate, non est accusatřx sui in principio, sed inflata excusat se & iustificat, quare solius gratiæ iustificantis est dicere & confiteri se esse immundum & iniquum.

Iustitię nostrę sunt im/mundę.

Secundo, nō dicit iustitię nostrę, aut nos, sed omnes nos, & uniuersę iustitię nostrę, neminē excipit, & nullā iustitiā mundā asserit: ergo nō potest trahi ad aliquos, qui nō fuerint gratia iustificati, nec ad solam legalē, sed ad omnes, & ad omnem iustitiā eorū. At certum est aliquot inter eos fuisse, qui plusq; legali iustitia iusti essent, & aliam q̄ iustitiā legalē tunc fuisse simul, & tamē dicit oēs immūdos & uniuersas iustitias pollutas. Quare uincit hęc autoritas, & tam aperta uerba cogūt cuiuscūq; interpretationē posthaberi suo apertissimo sensui. Sed & illud malo intelligendi usu dicitur, quod iustitia legalis fuerit immunda ad iustitiā euangelicā cōparata: quia lex utcūq; ceremonialis, erat bona, & a deo instituta, quare iustitia eiusdē nō erat de se immūda ullo modo, cū tūc nō minus cogentur ea seruare, q̄ decalogi pręcepta. Ideo qui de iustitia legis tanq̄ immunda loquuntur, solum respiciunt ad tempus euangelij, in quo est abrogata, non quia immunda, sed quia fiduciam prębebat stultis contra gratiam dei, ut apłus ad Gala. & Ro. docet. Quare sicut ceremonialis iustitia erat bona & recta, & tamē immunda, ita & decalogi eorum iustitia erat immunda, quantūlibet bona. propheta enim pro suo tempore loquitur, quo iustitia legis nondum erat abrogata: alioquin dicendum, quod deus eis pręcepisset immunda seruare, quod est detestabile. Stat ergo uerbum uniuersę iustitię nostrę immundę, & omnes nos immūdi.

Lex fuit bona, & etiam eius iustitia.

Iustitia legis tunc erat legalis ut abrogata

Secundo illud Eccle. vii. Non est iustus in terra, qui benefaciat, & non peccet. Soler autē & hoc uerbū sic eludi, qd iustus aliqñ benefacit, aliqñ peccat, sed hoc nō stabit: si em hoc uoluisset, suffecerat dicere: Nō est iustus q nō peccat: qd em supflueret uerbis, quasi aliqs sit iustus, q faciat male: Nō em nisi iustus facit bene, & a benefaciēdo iustus est, ideo ut exprimat uitiū, addit, q faciat bene

Ois iustus in terra peccat:

a benefaciendo iustus est

& nō peccet. Nam dum de operibus extra benefacta loquitur, sic dicit: Septies in die cadit iustus, & toties resurgit. Hic non addit iustus qui bene facit.

Paul^o simul
uult bonū &
non facit bo-
num.

Tertio illud Ro. vii. Quod nolo malum, hoc facio; quod uolo bonum, hoc non facio. Et infra: Condelector enim legi dei secundū interiorem hominem, uideo autem aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis meae &c. Hic aduertamus apostolū, cedant huic ratio & autoritas, siue ecclesiae siue concilij, quoniam hic docetur, cuius contrarium, si angelus de caelo docuerit non credam. Nemo hunc locum apostoli mihi superabit, nec euadet.

peratum, quid

Primū hic idem unus homo Paulus sanctus apostolus, plenus gratia, simul delectatur in lege dei, simul repugnat legi dei, simul uult bonum secundum spiritum, non tamen agit propter carnem, sed contrarium, ergo peccat dum bene facit. Nam repugnare legi dei, quis aliud quā peccare audeat intelligere? Nō agere bonum, nonne contra legem dei est? At dum uult hoc bonum, eo ipso non facit hoc bonum, sed malum contrariū, cum ergo nunquā sit sine repugnātia, nūquā sine uitio bene facit, nunquā ergo plene implet legem dei: quare, ut sic dixerim, Voluntas illa legis dei in carne semper est, quando uoluntas est legis dei, per hanc bene facit, per illam male facit. Nolle est ex carne, uelle ex spiritu: ideo oramus, ut fiat uoluntas dei in terra (carne) sicut in caelo (id est, spiritu) sit, sic dicit: Velle mihi adiacet, perficere non inuenio. Hoc & scholastici dicunt, Quod homo sit difficilis ad bonum, & pronus ad malum, & tamen audent dicere, non esse peccatum in opere bono, quasi difficultas, quae impedit hilarem & liberam legis dilectionem non officiat, quo minus legi dei satisfiat, quae nō nisi puro & libero amore impletur. Psal. j. In lege domini uoluntas eius. & j. Timoth. j. Finis legis charitas. Ita de Christo psal. xliiij. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem. Concludit ergo Paulus, igitur mente seruis legi dei, carne autem legi peccati. Quid expressius dici potest, idem seruus, eadē seruitute, legi dei & legi peccati seruit. Adhuc negas peccatū esse, seruire legi peccati? Eadem fronte neges, bonum esse seruire legi dei. Est ergo omne opus bonum uitiosum cuiuscūque hominis in hac uita, propter seruitutem peccati, qua tenetur captiuus in carne, ut legi dei semper debitor & peccator maneat hoc uno saluus, quod cum apostolo clamat: Infelix homo ego, quis me liberabit de morte corporis huius?

Paul^o seruit
legi peccati.

Caro concu-
piscit aduer-
sus spiritum.

Caro concu-
piscit aduer-
sus spiritum.

Ufus loquen-
di scholasti-
corū pnicio-
sus.

Quinto eadem eiusdem sententia est Gal. v. Caro concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem; haec enim sibi inuicem aduersantur, ut non ea quae uultis faciatis. An etiam hic nō satis apertus est Paulus? Concupiscere aduersus spiritum, peccatum est, & cōtra legem dei. At haec duo manent, quā diu caro manet, ita non faciunt quod uolunt. Volunt legem dei seruire, ne concupiscant aliquid contra legem dei, sed non faciunt, nec impleant hoc uelle, ideo manent peccatores, & non unum saltem opus faciunt, in quo nihil sit debiti, aut defectus a lege. Hic uero obstrepunt, d. hic defectus proprie peccatum non est, ideo tenendus est usus loquendi, & loquendum ut multi. Respondeo: Tuus usus est perniciosus, qui a loquendi usu recessit, qui in sacris literis est, cuius theologos oportet esse constantissimos obseruatores, Paulus dicit, quod seruit legi peccati, & contra legem agit. At peccatum magis proprie dici non potest, quā id quod contra legem est, & legi peccati seruit, ualeat ergo tuus loquendi abusus. Sed de hoc infra in peccato ueniali. Igitur tantū est ibi peccati, quātū uoluntatis, difficultatis, repugnātia. Et tū ibi meriti, quātū uoluntatis, libertatis, hilaritatis. Mixta sunt haec duo in omni uita & opere nostro. Non enim sine carne sumus, nec sine ea opamur. At qualis est caro, talia operatur

operat. Quod si sit tota uoluntas, iam est peccatū ibi mortale & auersio. Tota autem uoluntas in hac uita nō est, ideo semper peccamus, dum bene facimus licet quandoq; minus, quādoq; magis, secundum quod caro minus fuerit im-
portuna cum suis immundis desiderijs.

Hæc ergo est causa, quare non sit iustus in terra qui faciat bene, & non pec-
cer: Est autem talis iustus solum in cœlo. Cum autem homo sine ista uolunta-
te non sit, nec sine ea operet, per hoc, nec sine peccato in opere bono erit. Quo
modo em̄ sine ea operari potest, qui sine ea uiuere & esse nō potest: Quare iu-
stus est uelut instrumentū corrosum rubigine, quod deus suscepit expoliendū
quod ubi corrosum est, male secar, donec perfecte sit expolitum.

Sexto, ad hoc ualeat illa parabola (Luca, x.) Samaritani, qui semiuiuū homi-
nem infuso uulneribus oleo & uino, alligauit quidem uulnera, sed nunquid
mox sanauit; non, sed curam eius cōmisit stabulario, donec rediret. Itaq; eccle-
sia stabulum est, in quo accepta gratia baptismi, quotidie curamur a peccatis,
Et opera nostra talia sunt, qualia eorum, qui incipiunt sanari, sanati autē non-
dum sunt; quæ patet, quod sint partim egra, partim sana, multum ab his distan-
tia, quæ sani perfecte faciunt. Inde Christus Matth, vij. apostolos plane malos
appellat, dicens: Vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs uestris. Si autē
sunt mali, iam stabit eiusdē domini sentētia; Arbor mala nō potest fructus bo-
nos facere, & tantū faciunt bonos, quantū sunt arbor bona, & e contra. Quod
autem hæc intelligentia, aut usus loquendi apud theologos perijt, in causa est,
quod relictis sacris literis, cœperūt de his rebus diuinis humano (id est facilio-
te, ut ipsi putant) modo loqui, & sic paulatim amiserūt, & sensum scripture, cu-
ius uerba tanq̄ uasa reliquerūt simul; quod cū in baptismo remitti omnia pec-
cata scirent, statim intulerunt, nullum ibi relinqui peccatū: Ideo fomitem non
peccatum, sed infirmitatē, cōtra expressum textum apostoli appellantes, cum
peccatū remittatur ibi, nō ut non sit, sed ut non imputetur (ut b. Augu. ait) Est
ergo peccatū ibi uerissime, nisi quod nō imputatur, eo quod cœptum est expel-
li: Ideo reatus quidē solutus est, ipsum autē manet, donec & ipsum expellatur
Sumus enim in phase, id est, trāsitu de peccato ad gratiam. Quod si cesses illud
expellere, ac pro non peccato habeas, iam pactum nō seruas baptismi, & redit
reatus eius, pactus enim es, te peccatū expugnaturū, ac diabolo pompisq; eius
reluctaturum, quod cum de peccatis extra te positis intelligis, & tuum pecca-
tum intus nullum esse putas, nec recte baptismi sacramētum intelligis, nec ac-
cipis. Nihil ergo differt peccatum fomitis a quolibet crimine post uel ante ba-
ptismū, cum sit æque contra legem dei, sicut quodlibet aliud, nisi quod non
imputatur.

Quare quid alij in theologia scholastica didicerint ipsi uide-
runt; Ego scio & confiteor, me aliud nihil didicisse, q̄ ignorantiam, peccati, iu-
stitiæ, baptismi, & totius Christianæ uitæ, nec quid uirtus dei, opus dei, gratia
dei, iustitia dei, fides, spes, charitas sit. Breuiter non solum nihil didici (quod
ferendum erat) sed non nisi dediscenda didici, omnino contraria diuinis literis
Miror autem, si alij felicius didicerint. Qui si aliqui sint, candidè eis gratulor,
Ego Christum amiseram illic, nunc in Paulo reperi.

Septimo, huc parabola Matth. xij. pertinet; Simile est regnum cœlorum
fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fer-
mentaretur totum. Satum genus mensuræ est Hæbraicum, modium & di-
midium continens, autore Hieronymo. Quæ autem sint tria fata ista farinæ,
modo non est locus dicere, Sat nunc est farinam esse nos homines, fermentum

Samaritan⁹
ligat, sed nō
continuo sa-
natur.

Scholastici
amiserūt sen-
sū scripturæ.

In baptismo
pacificimur
peccata exp-
pugnare.

Quid Luthe-
rus ex scho-
las theolog-
didicit.

Nos farina
gratia dei fer-
mentum.

tum absconditum; Christum, gratiam nobis largitam in spiritu fidei. Sed sicut fermentum non subito fermentat consersionem totam, ita gratia infusa, non mox diffunditur per totum corpus, sed paulatim totum hominem fermentat, sibiq; similem reddit. Quare peccatum ibi reliquum est, sed quia ceptum expurgari, non imputatur expurgatori; hoc est enim in baptismo omnia peccata remitti, non imputari scilicet, non autem penitus euacuari.

*Quod per in baptismo
una peccata
remitti
formale, et
male peccatum*

Formale pec-
cati non tollit

Totus homo est
spiritus, & totus
homo caro.

Error ergo est, & humana sunt commenta, quod peccatum, quo ad formale suum tollitur; formale autem appellant, priuationem gratiae, materiale ipsum fomitem uel habitum. Reatus tantum tollitur; formale autem tantum manet, quantum materiale; hoc est, priuatio gratiae tanta ibi est, quanta est concupiscentia reliqua. Oportet enim in locum concupiscentiae succedere charitatem, quae non est, ubi concupiscentia est: Causa erroris est, quod subiectum gratiae dant solam animam, eiusque nobiliorem partem. Deinde quod carne & spiritu distinguunt metaphysice, tanquam duas substantias, cum totus homo sit spiritus & caro; tantum spiritus, quantum diligit legem dei tantum caro, quantum odit legem dei; Sic sanitas & morbus iuxta sunt in eodem corpore, aut eodem loco carnis. Ideo enim iuxta Salomonem, Nemo gloriari potest se habere mundum cor, quia caro, id est, affectus carnis & concupiscentia quae est fermentum uetus nequitiae, totum hominem corrumpit. Iuxta Gen. viij. Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est, inquit, non carnem habet quia toto affectu cordis carnem sapit. Quare fermentum nouum, quae est charitas, rursus miscetur huic fermento ueteri, ut ipsum e toto homine eiciat, primum de corde, deinde de toto corpore & omnibus membris.

Non iustificatur
in conspectu
domini omnis
uiuens.

Octauo, Illud praualidum in psal. clxij. Non intres in iudicium cum seruo tuo quia non iustificabit in conspectu tuo omnis uiuens. Hic quaero, an ille iustus quem fingunt, cum in ipso pulcherrimo merito iam actualiter fuerit, etiam sit numerandus inter eos qui uiuunt, cum psal. omnis uiuens uniuersaliter dixerit: Si inter eos numeras, non iustificabit coram iudicio dei, ut hic dicit. Cur hoc quaeso? si sine peccato est in ope bono, non potest damnari a deo, qui iustitia est ipsa, nihil magis amans quam iustitiam, nec timendum quod iustus iudex, iustitiam damnet. Si autem damnatur, iam sine peccato non est, & contra legem dei inuenit egisse. Non enim damnatur, nisi qui legi dei non satisfecit.

Lex non potest
impleri naturalibus
uiribus.

Quod si is non iustificabit in iudicio dei, qui seruus dei est, nec omnes uiuentes inter quos necesse est sanctissimos aliquos esse, si ecclesiam sanctam, sanctorum communionem in terris uiuere credimus, qui tamen legem implent, qualis putas furor est eorum, qui citra gratiam & extra ecclesiam insaniunt, legem posse impleri ex naturalibus uiribus, quo ad totam substantiam facti, licet non ad intentionem precipietis? Ad hoc ut iterum ad articulum Hussiticum Constantiae damnatum redeam, quantus error est, Actum neutrum & non malum inueniri dicere, quando actus iustorum non est iustificabilis coram deo? Quibus recte illud Hierem. dici potest: Ecce quibus iudicium non erat, ut biberent, bibentes bibent. Et tu innocens eris? Non eris innocens.

Et. 1. Pe. iij. Si iustus uix saluabitur, peccator & impius ubi parebunt? Et uide de monstra quae hinc sequuntur.

Impio extra gratiam, in suo opere bono tribuunt nec ueniale peccatum, sed solummodo non meritorium, cum hic iusto in opere bono tribuatur a deo peccatum, ut si iudicio dei sistatur, non possit iustificari, (hoc est mortale & danabile) quanto ergo magis impij opera bona sunt danabilia & mortalia, nequaquam neutralia seu media. Et adhuc gloriantur theologia scholastica, non esse contra theologia sacram, cum hac ratione melior esset condicio peccatoris quam iusti, ubi ille non peccaret, in quo

quo iustus peccaret. Hinc iam uidemus unde fluant sanctorū patrū sententiā. Augu. lib. ix. Confess. Ve hominum uita quantumcūq; laudabili si remota misericordia iudicetur. Quid hic quæso sequitur: Nonne omne peccatum esse omnino mortale ex natura sua, sola autem misericordia dei ueniale: Nec mirū sanē, quia omne peccatum est contra legem dei: At cōtra legē dei esse iam grauissimū est quātum in ipso est. Necessē est enim perpetuo separari a deo, q̄cqd̄ quomodo cūq; cōtra legē dei est, cū nihil in q̄natū intratur: sit in regnū cœlorū.

Omne peccatū ex natura sua mortale.

Deinde cum nec apex sit præteriturus a lege, qui non fiat, necesse est nec ueniale quidem peccatū remanere. Eloquia enim domini casta, argentum igne probatum, purgatum septuplum. Ita purum esse oportebit & hominē, alioquin saluus non erit, quia apex unus non præteribit.

Quo circa grauis error est iterum theologorum, peccatum ueniale penitus nihil curantium, & garrantiū, quod ueniale peccatum, deum nō offendit, aut solū uenialiter offendit. Si tam leuis offensio, cur iustus uix saluus erit: cur non sustinet iudicium dei, & iustificari iustus non potest: cur tam serio & non uenialiter, nec improprie orare cogimur: Dimitte nobis debita nostra: Et fiat uoluntas tua: Adueniat regnum tuum: Sanctificetur nomen: Nōne apparet hos theologistas, primū extinguere timorem dei in hominibus; deinde puluillos, & ceruicalia sub manibus & capitibus eorū ponere, ut Ezechiel dicit, ac orationes eorum remittere & spiritū extinguere: Non est res leuis momenti (dicant quid uelint) legi & uoluntati diuinā, uel uno pilo dissentire: nec res est leuis, misericordia diuinā, quæ ueniale ignoscit, ita illi legem & uoluntatem, ac misericordiam diuinā, pene pro ignauia habent, ne ferueat oratio, ne te ardeat gratitudo iustorum. Attendamus ergo a fermento isto pharisaico.

Veniale peccatū nō leue censendum.

His interim satis factum est, Eccianam secundā, p̄positionem esse & erroneam & impiam, quādo negat iustum in omni opere bono peccare. Aut iustum peccare mortaliter (si iudiciū diuinū spectes) Aut peccatū in baptisato remanere. Hæc em̄ humanis somnijs cōcepit, qui in sacris literis, quid peccatum, aut opus bonū sit, nec legit nec intellexit. Iterum August. lib. j. retract. xxix. ubi quæsiuisset an mādata dei fuissent ab apostolis impleta omnia: dicit omnia, mandata impleri, quando quicquid nō impletur, ignoscit: quia in eisdē mandatis est & illud, quod tota ecclīa usq; ad finē mundi orat: Dimitte nobis debita nostra.

Ecciana secūda p̄positio falsa.

Vides quod mādata nō opantibus hominibus, sed ignoscētē deo implent. Quid autē ignoscit in operibus mandatorū, nisi peccatū: At nō leuis est ignoscētia, quā diuina maiestas donat. Desināt ergo ueniale peccatū leue facere, ad cuius remissionem, non homo, non angelus, sed misericordia æternæ maiestatis necessaria est. Deinde non leue mandatum est, quod eadem maiestas, iussit orare (ut Augu. hic dicit.) Dimittenobis debita nostra. Diuina maiestas ueniale peccatū tantū facit, ut pro eo delendo, præceptū statuatur orandæ misericordiæ suæ, & homo sibi securitatem in illo fingit: Ve illi per quem tantū scandalū uenit. Iterū, idem Aug. Epist. xxix. ad beatum Hiero. de uirtutibus disputans, d. Et ut generaliter breuiterq; complectar quam de uirtute habeam notionem, quod ad recte uiuendum attinet. Virtus est charitas, qua id quod diligendum est diligitur. Hæc in alijs maior, in alijs minor, in alijs nulla est. Plenissima uero, quæ non possit augeri, q̄d̄ diu hic uiuit homo, est in nemine: q̄d̄ diu autem augeri potest, profecto id quod minus est q̄d̄ debet, ex uitio est. Ex quo uitio, non est iustus in terra, qui bene faciat & non peccet. Ex quo uitio, nō iustificabit in cōspectu dei oīs uiuēs, p̄p̄t̄ q̄d̄ uitio, si dixerimus, q̄a peccatū nō habemus.

Mādata dei ignoscēte deo implent.

Virtus quid.

bemus

bemus, nos ipsos seducimus, propter quod etiam quantumlibet profecerimus necessarium habemus dicere: Dimitte nobis debita nostra, cum iam omnia in baptismo, dicta, facta, cogitata dimissa sint.

Sāctus orat
pro impietate
ce sua.

Hæc clarissimi patris clarissima sententia, nonne prædicta omnia cōfir mat, quod defectu charitatis reliquam nimirum concupiscentiam, causam facit peccati in quolibet opere bono? D. Hierony. lib. ij. contra Pelagia, tractans illud psal. xxxj. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam, & tu remisisti impietatem peccati mei: Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno. Si sanctus est, inquit, quomodo orat pro impietate? si iniquitatem habet, qua ratione sanctus appellat? Tandem plurima scripturæ testimonia, præsertim lob adducens, concludit: Ecce lob noster immaculatus & sine querela, & abstinens ab omni malo, quali sine iustitiæ coronatur, ut misericordia dei indigeat. Idem lib. j. Tunc iusti sumus, quando nos peccatores fatemur: & iustitia nostra non ex proprio, sed ex dei consistit misericordia; quare misericors est & ignoscentis dei, non uolentis, neq; currentis hominis. Addamus Grego. in moralibus, primo super illud lob. ix. Non iustificabitur homo compositus deo, sanctus inquit uir: quia omne meritū uirtutis nostræ uitiū esse conspicit, si ab interno arbitrio districte iudicetur, ideo recte subiungit, si uoluerit contendere cum eo, non poterit unum respondere pro mille.

Secundo ibidem super illud: Si repente interroget, quis respōdebit ei: quia (inquit) si remota pietate discutitur, in eo examine etiā iustorū uita succumbit

Ois humana
iustitia, iniu/
stia esse cō/
uincitur.

Tertio ibidem super illud: Si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor, ut enim (inquit) sæpe diximus, Omnis humana iustitia, iniustitia esse conuincitur, si districte iudicetur, prece ergo post iustitiā indiget, ut quæ succubere discussa poterat, ex sola iudicis pietate cōualescat

Quarto ibidē, Verebar omnia opera mea, sciens quia nō parcis delinquenti. Ecce uir sanctus in operibus omnibus nō malis (quæ non faciebat sanctus, ut testat dominus de eo in principio libri) timet, & deliquisse se sentit, ac minus fecisse. Ibi Grego. dicit, quæ aperte egerim uideo, sed quid intus latenter pertulerim, ignoro.

Omne opus
bonū est par/
tīm malum.

Quinto ibidem, si fulserint aelut mundissimæ manus meæ, tamen sordibus tinges me &c. Grego. Quia quotiesq; pœna corruptionis astringimur, quantumlibet rectis operibus, ueram munditiā nequaquā apprehendimus, sed imitamur. Et infra quamuis per studia recte operationis exercear, in tua tamē notitia uideo, quia mundus non sum. Et in fine moralium; Quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra pura mala sunt, & bona nostra, quæ nos habere credimus, pura bona esse nequaquā possunt. Vides ergo, omne opus bonum esse partim malum, etiam in tantis uiris, immo quod amplius est & mirabile, quomodo potest utrunq; uerum esse, quod lob sese confitetur peccatorem per totum librum, quē deus in principio eximie laudat & iustum pronunciat: Neq; enim deus mentitur, neq; lob mentitur, quē non mentiens deus, utiq; de ueritate laudat. Est ergo uerissime peccator lob, sicut uere confitetur, est etiam uerissime iustus, sicut deus eum cōmendat, quomodo hæc cōueniēt nisi quod reuera peccator fuit, sed sola dei ignoscenter misericordia iustus.

Dicunt autem hic quidā, uerum quidem est. Nullus est iustus si cum dei iudicio comparetur, immo inquit, sic nec angelī iusti sunt. Respondeo, hoc ultimum blasphemum est, quia deus mirabilis est in beatis (ut apostolus ait) nec eorum iustitia, nostræ iustitiæ modo pensanda est. Sunt enim plene & pure iusti,

re iusti, etiam dei iudicio: uerum nos, quia in peccato nati, & peccatum uelut naturam induti, sine peccato non sumus, donec similes angelis erimus.

Sancti in celo sunt plene & pure iusti

Primum autem pro me facit, nam ideo dixi, nullum esse peccatum natura sua ueniale, sed omnia damnabilia, quae autem uenialia sunt, dei gratiae (quae magni pendenda est) tribuendum est, ideo ne paruipendatur diuinae maiestatis misericordia, necesse est uenialia peccata maximi facere.

Rationem etiam addemus dictorum.

Necesse est hoc mandatum impleri, Diliges dominum deum tuum ex toto corde, ex tota anima tua, ex totis uiribus, ita ut nec lota nec apex prateratur. At cum ex apostolo Rom. vii. probauerimus peccatum & concupiscentiam in membris repugnare legi dei, clarum est, quod nec ex toto corde, nec ex tota anima, nec ex totis uiribus diligere ullus possit, ubi enim concupiscentia in corde, in anima, in uiribus est, ibi non totum cor, non tota anima, non totae uires diligunt, ac per hoc tantum peccatum, quantum ibi reliqua est concupiscentia, seu peccatum, atque sic deus hoc precepto omnes sub peccato tenet conclusos, ut omnium misereatur.

Nemo potest hic deum diligere ex toto corde.

Verum inuenerunt hic glossam, qua in mille annis uix data est pestilentior, scilicet, quod deus non requirit perfectam impletionem huius & similium legum, cum Christus clare dicat, nec lota nec apicem a lege praterenda, ideo timendum est istos doctores esse inter eos, quos describit Christus d. Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis, & sic docuerit homines, minimus uocabitur in regno caelorum. Non ergo dicendum est, deus non requirit perfectum mandatum, hoc enim est mutare mandatum dei, sed ignoscit quod minus facimus. Non autem ignoscit stertentibus, sed operantibus, timetibus, & cum Iob dicentibus, Verebar omnia opera mea, sciens quoniam non parcis delinquenti, illi uero docent, quod parcat delinquenti, dum dicunt non requirit. Caue ergo ne putes a te non requiri totum mandatum, ne forte ignores te quantum debeas deo, ac per hoc superbas ac repidus fias, gratiam eius fastidiens, ad quam te quam maxime urgere uoluit mandato tibi impossibili.

Glossa perniciosa.

Quibus deus ignoscit.

In fine iterum induco orationem dominicam, quae sola plus & melius erudit animam de lib. arb. gratia, & peccato, quam omnes recentiorum theologorum libri & argutiae disputationum.

Qui ergo orat, Sanctificetur nomen tuum, petit sine dubio quod non habet, non enim fictis uerbis apud deum ludere licet. Si non habet, ergo pollutor nominis dei. At nomen dei non sanctificare, sed polluere, leue existimamus?

Omnes polluimus nomen dei.

Ita qui orat regnum dei aduenire, quod est iustitia & pax & intra nos (ut Christus & Paulus docent.) Nonne confitetur se iniustum & iustitia indigentem? At haec orant, non nisi filij dei iusti & sancti.

Ita qui dicit, Fiat uoluntas tua. Nonne rebellem se deo esse confitetur? An non est peccatum dei uoluntatem non fieri? Vbi nunc liberum arbitrium? An non hic de se desperat, ad solam gratiam confugit, non nisi peccatum sibi tribuit, & impossibilia mandata dei sibi esse confitetur? Vbi hic est facere, quod est in se, quando iusti orant, & peccatores sese tot modis confitentur? Ita in omni ore haec oratio uoluitur. Et adhuc theologi liberum arbitrium, peccatum, gratiam, tot studijs & quaestionibus non inuenierunt, quid faciant aut possint. Recte ergo dixi, oportere hominem, de suis operibus diffidere, & remissis manibus & pedibus, gratiam uelut paralyticum operum artificem implorare, licet hanc sententiam Eccius cum factiosis suis in singulare suae inscitiae argumentum damnauerit.

Contra liberum arbitrium.

Diffidendum de proprijs operibus.

Yy Facessant

Faceſſant ergo nugæ & argumenta humana, qua dicunt, unus & idem actus non poteſt eſſe acceptatus & deacceptatus, quia eſſet bonus & non bonus.

Hoc enim ſubtilitatis Scoticæ induco, ut oſtendam quæ longe abſint a ueritate, dum res iſtas diuinas humanis ratiunculis incipiunt metiri. Nam niſi ſcripturæ ueritatem ignorarent, iſta non dicerent, Et ſi recte intelligerent materiam gratiæ, peccati, & lib. arbitrij, non iſtas cauillationes, pro bonis rationibus ducerent.

Idē actus acceptatus & nō deacceptatus.

Dico ergo, Idem actus eſt acceptatus & non deacceptatus, quod autem non deacceptatur (oportet enim eorum uerbis uti) non eſt bonitas actus in cauſa, ſed ignoſcentia diuina, quæ niſi eſſet, nullus eſſet acceptatus. Quare ſatis patet, quod ſunt ignari diuinæ miſericordiæ, ac per hoc & Chriſti, dum opus bonum inueniunt acceptatione dignum, ſine miſericordia ignoſcente.

Qui eſt filius dei ſi peccat.

Dicerent ruruſus, Cur ergo, i. Ioan. v dicit: Qui natus eſt ex deo, non peccat. Reſpondeo, Impoſſibile eſt, ut peccet filius dei quicumque. Verum tamen iuxta eſt, quod peccat, ſed quia ignoſcitur ei, ideo uere etiam peccans non peccat, niſi ſi Paulus non fuit natus ex deo. Rhoma. vii. ubi ſeruire ſe dicit legi peccati, aut ipſe Ioannes mentitus eſt contra ſeipſum, ubi dicit: Si dixerimus, quia peccatū non habemus, noſ ipſos ſeducimus, & ueritas in nobis non eſt. ſequitur expoſitio & concordia quam dedi. Si autem conſeſſi fuerimus peccata noſtra, ſi deliſ eſt & iuſtus, ut remittat nobis peccata noſtra. Sic conſitentibus remittit & facit, ut peccatores non ſint peccatores. Negantibus autem reſeruat & facit ut iuſti non ſint iuſti. Proinde diſſinitio iuſti in hac uita eſt hæc. Iuſtus primo accuſator eſt ſui. Ideo iuſtitia Chriſtiana eſt accuſatio ſui. quæ cito perit accuſatio ſui, ſtatim recedit quoque iuſtitia, hos conſeſſores Chriſtus geſtat in triumpho ſuo, Ieſus Naſarenus Rex Iudæorum, id eſt, conſeſſorum, hoc eſt uerbum bonum & ſuaue, quod Apoſtolus, i. Timoth. i. iucundiſſime reſonat, fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, quia Ieſus Chriſtus uenit in hunc mundū peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum.

Diſſinitio iuſti.

Alloq. in O.

Determinatio concilij Conſtantienſis. i. Tho. miſtarum.

Igitur ſtat mea ſecunda propoſito, & claret quomodo peccatum remaneat poſt baptiſmum, & in omni opere bono ſit peccatum (ſi miſericordia non ſuccurrerit) mortale, & nullū eſſe natura ſua ueniale. Quare iterum ſtabilitur, quod multo magis actus impiorū, ſunt mere mali, & ſic omnis actus aut bonus aut malus contra determinationem concilij Conſtantienſis, id eſt Thomiſtarū, quos ibi regnaſſe apparet.

Ex his etiam inferitur, lib. arbitrium eſſe mere paſſiuum in omni actu ſuo, qui uelle uocatur, & fruſtra garriri diſtinctionē ſophiſtarum actū bonū eſſe totū a deo, ſed non totaliter. Eſt enim totus & totaliter a deo, quia uoluntas, gratia non niſi rapitur, trahitur, mouetur, qui tractus redundans in membra, & uires ſeu animæ, ſeu corporis, eſt eius actiuitas, & nulla alia, ſicut tractus ferræ ſecantis lignum, eſt ferræ mere paſſiuus a ſectore, nec ad tractum ſuum quicquam cooperatur, ſed tamen tracta iam in lignum operatur, impulſa magis quæ impellens, quæ ferrat: o opus eius cum ferratore dicitur, cū tamen mere patiat, ſed de hoc ſuo tempore latius.

Conclur.

CONCLV. III.

QVI OPVS BONVM AVT POENITENTIAM, A PECCATORUM detestatione ante dilectionem iustitiæ incipi, nec in eo peccari asserit, hunc inter Pelagianos hæreticos numeramus, sed & contra sacrum suum Aristotelem desipere probamus.

Ista conclusio ex præcedentibus firmiter probatur. Si enim verum est, adeo nullum opus bonum ante gratiam fieri posse, ut nec in gratia pure bonum fiat. Pœnitentia autem, bonum opus nimirum sit, necesse est eam gratiam præueniente inchoari. De pœnitentia enim salutari loquimur, non de pœnitentia ludæ aut damnatorum.

Est ergo expresse hæresis Pelagiana dicere, pœnitentiã ante dilectionem iustitiæ incipi. Dilectio autem iustitiæ, gratia dei est, non natura. Verum ut Ecclesiasticus dicit, dilectio iustitiæ est gratia dei. nã propositionis impietatem manifestius uideamus, rem paulo altius incipiamus.

Docui ego in resolutionibus & sermone de pœnitentiã, peccatorum recordationem ante amorem iustitiæ nemini esse salutarem, sed noxiam, ideo primum conandum, ut iustitiã diligatur, tum amore iustitiæ peccata detestentur. Quam doctrinam, Ecciana molestia, non hæreticam quidem nominauit, sed euangelio & sanctis patribus contrariam asseruit. Ideo magnifico titulo suis propositionibus præfixo, contra nouam doctrinam (eadem modestia,) se disputaturum ebuccinauit.

Age Paulum apostolum uideamus, qui Rom. iij. dicit, lex iram operatur, tibi enim non est lex nec preuaricatio. Et. v. lex subintrauit, ut abundaret delictum. Et Gal. iij. Lex propter transgressionem posita est. Et. i. Corin. xv. Virtus peccati lex. Quibus omnibus id uult apostolus, q̄ per legẽ peccata potius augent̄ q̄ tolluntur, & concupiscentia magis irritetur, quo magis prohibetur: sed omnium manifestissime Ro. vij. occasione accepta, peccatum per mandatum, operatum est in me omnem concupiscentiam. Stat ergo sententia, q̄ sine gratia, lex occidit & auget peccatum, & si foris cohibet manum, tamen intus eo magis inuitum accendit animum. Cum ergo peccator ante gratiam iussus peccata sua discutere necessario legis dei memor sit, contra quam peccauit, necesse est, ut concupiscentias refricet, & legem odiat, quam sola gratia diligere facit. Ita sit, ut hypocrita fiat & peior q̄ prius, dum simulat se odisse peccata, quæ uere, nec odit nec odisse potest, nisi legem prius dilexerit, immo plus iam diligit peccata q̄ prius, atque id ipsum si auderet, sine dubio fateretur & ipse. Quare istis pestilentibus & hæreticis doctrinis, repletur ecclesia hypocritis, dũ raro de dilectione iustitiæ, semper autem de odio peccati docent, nec quomodo ad odium peccati perueniatur, aut sciunt, aut docent.

Et quid moror? Cum ipse Eccius meus concedat, lib. arbi. ante gratiam non ualere nisi ad peccandum, qua insania dicere audet in ista Pelagiana propositione q̄ non modo non peccet, sed secundum euangelium, & secundum patres agat, qui pœnitentiã a detestatione peccati incipiat, hoc est, a peccando pœnitere incipiat, cum ante gratiam, non nisi peccare detur in homine. Deinde etiam scholasticorum sententia est, contritionem fieri oportere in charitate, ergo charitas

Yy ij ritas

ritas prior contritione. At charitas amor est legis, & voluntatis diuinę. Quod si & ipse suam propositionem intelligit de peccatorum detestatione ex charitate fluente, Quę est ergo impudentia & temeritas, hoc appellare doctrinam nouam, & contrariam euangelio & sanctis patribus: quare dico: Si propositionem suam meam uult esse contrariam, hæreticam, Pelagianam tenet sententiam; si consouam, temere & stulte eam nouam doctrinam, & contra euangelium esse iactitat.

Deinde nec Aristotelem suum intelligit, qui & ipse, licet cæcus gentilis, acutius tamen Eccio meo uidit, omnem actum uirtutis ab electione libera & uoluntate ac amore proficisci, atque priuationem nec nosci nec odiri posse, nisi cognitã & amata re positã, peccatum autem priuationem esse omnes dicunt, iustitiã autem rem positã.

CONCLV. IIII.

DEVS MUTAT POENAM AETERNAM IN TEMPORALEM, scilicet crucis portandę, cuius canones, aut sacerdotes, nec statumendę, nec auferendę habent ullam potestatem, quãquã id, ab adulatoribus noxijs seducti, præsumere possunt.

Huius propositionis nullam adhuc confutationem audiui, nisi quod in contraria Eccię conclusione, dicitur hoc esse repugnans scripturę & usui ecclesię, uerum aliam ille scripturam & ecclesiam habeat, ignoro, forte ecclesiam malignam antiqũam, & eius abusum intelligit, & scripturam, bullas & literas eorum.

Mihi sufficit, quod ecclesia in his quę deus uult & facit, prorsus nihil possit, præter orationem, clauis habet, quibus utitur in terris, Nec uideo quomodo ligare aut soluere possit, cuius prorsus nullam potest habere notitiã, cum usui clauium necessaria asseratur scientia. De ijs abunde in resolutionibus meis, quas ubi confutatas uidero, cedam.

CONCLV. V.

QUILIBET SACERDOS DEBET ABSOLVERE POENITENTEM a poena & culpa, aut peccat, & que peccat, superior prælatus si occulta sine causa reseruat rationabilissima, quantumlibet usus ecclesię id est, adulatorium resistit.

Et hanc usui sanctę matris ecclesię aduersam Ecciana arguit propositio. Ego uero, nõ quid fiat, sed quid fieri debeat, disputo, quod autem sacerdotes restringuntur per episcopos, & episcopi per Papã, quo minus id possunt, quod debent quo iure id fiat, fateor me ignorare; usum uideo, ius quærõ, ius in christi diuinum. Nã humanum & usum pro eodem accipio. Cum enim presbyteri & episcopi iure diuino sint idem, & olim idem fuerint, dum populorum curam haberent, prædicando, & ministrando, non uideo, quo iure episcopi relicto officio presbyteris, ius tamen presbyterorum secum ascendentes sustulerunt.

Multa sunt & alia in iure & usu ecclesię, quę non capio, quomodo fieri poterunt: Quale est iuramentũ episcoporum, quod pro pallijs præstare cogunt, & immerã seruitutẽ iniquissime Romę capiuntur. Qualis est mensis papalis & gratiæ expectatiuę. Quales reseruationes casuũ, & infinita his similia, Quę sunt quidẽ sed contraria fieri debent.

Conclv

CONCLV. VI.

FORTE SATISFACIUNT ANIMAE IN PURGATORIO pro peccatis, sed quod deus a morituro plusquã uoluntariã mortem requirat, uanissima temeritate asseritur, quia nulli smodis potest probari.

Et hanc nemo adhuc tetigit, & abũde satis de his rebus alibi scripti, nec multum nocet, q̃ Ecciana propositio, erroneum dicit, quicquid hæc mea propositio statuit, quia multi multa loquuntur, ne ergo eadem repetam, illuc remitto ubi dixi.

CONCLV. VII.

NEQVE QUID FIDES, NEQVE QUID CONTRITIO neq̃ quid liberum arbitrium sit, ostendit se nosse. Qui liberum arbitriũ actuũ suorũ, siue honorũ siue malorũ, dñm esse balburit, aut non sola fide uerbi quem iustificari, aut fidẽ non tolli, quolibet crimine somniat.

Tres errores Eccianos hic signaui.

Primus, q̃ liberum arbitrium sit dominus actuum suorum, quod una solius Lib. ar. nõ est dñs suorum actuũ. Apostoli autoritas satis confutat, Ro. vj. Fuistis serui peccati, liberati autẽ a peccato, serui facti estis iustitiã. Ita in quocunq̃ uitã statu sumus, serui sumus, seu concupiscentiã, seu charitatis, utraq̃ em̃ dominabitur lib. arbitrio, sic Christus Ioan. viij. Qui facit peccatum, seruus est peccati, Ita & Petrus. ij. Pe. ij. a quo em̃ quis superatus est, huius & seruus est.

Si dices, Est tamen aliquo uerum sensu, lib. arb. esse dominum, non excludẽdo gratiam. Respondeo, siue sit sensus siue non, theologum decet loqui ad usum theologiã & sacre scripturã. Et cum in suas repertas loquendi regulas cogant omnes Christianos, cur tam liberi sunt contemptores, regulã diuinã? Fateor liberum arbi. posse dici dominum, principem, episcopũ, regem, & alia quacũq̃ sed hæc periculo gratiã dei, & scripturã intelligendã dicuntur, quã seruitutis uocabulo nos signat, & qui aliter lib. arbi. intelligit, non intelligit.

Alter error, magis noxius, & qui euidenter indicet, Eccium meum nescire, Eccius nescit quid sit fides quid fides sit, dum negat per eam solam iustificari hominem, sed nec quid sit iustificari intelligit.

Dicimus ergo cum Paulo, Ro. j. Iustitia dei reuelatur in illo ex fide in fidem, sicut scriptum est: iustus ex fide uiuet. An Apostolus ab Eccianis docẽdus fuit, ut glossã illam mirabilem adderet, sed non ex sola fide? Item Ro. x. Corde creditur ad iustitiam uide, ut hic soli fidei tribuat iustitiã, adeo ut solum cor nominet, ceteris membris quã operentur, tacitis. Ore inquit, confessio fit ad salutẽ sed ubi iam iustificatus est per fidem.

Dicam ergo, ut negas istas insulas sophistarum præteream, Nulla opera Opera nõ iustificant. iustificant, seu iustum faciunt, sed sola fides; iustificatus autem facit opera; sic enim habet sensus scripturã, ut iustificatio sit prior operibus, & opera fiant a iustificatis. Non enim, ut errat Aristoteles, iusta faciendo, iusti effimur, sed iusti facti, operamur iusta, sicut non sit episcopus, opera episcopi faciendo, se episcopus

Yy ij pus

pus factus facit opera episcopi. Sic non opera fidei, faciunt fidem; sed fides facit opera fidei; Sic non opera gratiæ, faciunt gratiam; sed gratia facit opera gratiæ. Inde est, quod deus respicit primum ad Abel (in quo sibi placet) & sic tandem ad opera. Hoc est quod uult Apostolus, quod sola fide iustificamur, non operibus, licet opera iam iustificati non omittamus. Et inde latius audet dicere, quod lex iusto non est posita: quia iam iustus ex fide, non eget lege, sed sua sponte facit opera. Hunc loquendi & intelligendi modum in operibus suis submersi, nunquam intelligunt sophistæ huiusmodi. Nam quod Ro. ij. dicit: Non auditores legis, sed factores legis iustificabuntur, loquitur quod reputantur iusti, non quod per opera iustificentur, atque facere legem, est implere legem, quod est credere in Christum. Quod autem Iacobi apostoli epistola inducitur, Fides sine operibus mortua est primum stilus epistolæ illius longe est infra apostolicam maiestatem, nec cum Paulino ullo modo comparandus. Deinde de fide uiua loquitur Paulus. Nam fides mortua non est fides, sed opinio. At uide theologos, hanc unam autoritatem mordicus tenent, nihil prorsus curantes, quod tota alia scriptura fidem sine operibus commendat, hic enim mos eorum est una abrepta oratiuncula textus, contra totam scripturam cornua erigere. Debebant ergo hi, qui titulo theologiæ instantur, discere primum quid esset fides, & opera iuxta scripturas, ac non mox damnare quicquid contra suas opiniones inueteratas offendissent. Quod si populus his offenditur, suis imputent infelicibus studiis, quod populum non docuerunt intelligere uerba dei, & tropos scripturæ necessarios ad salutem: Ipsi autem res sunt scandalorum huiusmodi. Multo periculo prædicantur, opera præ fide, si des autem sine opere nullo periculo prædicatur, propterea quod facilis est, & procliuius populus in fiduciam operum, & opera facile præponderat fidei. ubi autem pura fides recte docetur, sponte sua, & sine periculo ueniunt opera, dum didicerint, maiorem uim, immo totam in fide positam, quæ faciunt opera. Horror est intendere, quod ignari sint etiam theologos, nedum populi in cognitione fidei, quæ profitentur, adeo ecclesia repleta est, iactantia operum externorum, ut Christus de nostro tempore dixisse uideatur, filius hominis cum uederit, putas inueniet fidem in terra? Breuiter, Cum fides sit recta & bona opinio de deo: Opinio autem que libet per se solam hominem trahit in opera: Non est dubitandum, quin omnia opera faciat, qui fidem habuerit. Si enim opinio & amor mulieris, non sinit esse ociosum, sed sine lege & magistro facit plura, quæ postuletur, quomodo non fides, multo magis idem præstet? Mundus regitur solis opinionibus, & sola fide non possit regi Christianus: Denique quis docet sophistas theologos, tot & tanta facere, pati cogitare, uitare pro opinionibus suis? Nonne sola affectio opinionis suæ? Sed alias plura.

Fides sine operibus mortua est, quomodo intelligatur.

Populus procliuius in fiduciam operum.

Quid fides.

In sophistas.

Tertius error impiissimus, quod fidem non tolli quolibet crimine dicit, cum fides sit iustitia, crimen autem contrarium iniustitia. At scio quod mihi commentum de fide infusa, & acquisita obijciat, sed nunquid hoc est boni uiri nedum theologi officium, scire alicuius propositum esse uerum, & tamen alium sensum querere, quod eandem garrias esse falsam, & ita ad uocem, & uocabuli equiuocationem ueritatem calūnietis: quod exitum uero theologia hæc est, ut hanc, Canis est animal latrabile, oppugnes & dicas, Contra

Contra, Canis est sydus cœleste, cum scias certissime canem ab illo aliter acceptum, q̄ abs te.

Ista sophistica & odibilis duplicitas, seu rectius multiplicitas, cui nō odiosa sit in Protheo, nedum in theologo. Verum quando Eccius titulo præfixo contra nouam doctrinam disputare se dicit, intelligo eum pro simplicitate theologica, non de alia fide loqui, q̄ ego locutus sum, alioquin non contra meam nouam doctrinam loqueretur, & titulus mentiretur. Ideo dico, q̄ sua hæc contraria propositio sit omnium quas uiderim unquã, hæreticissima & impiissima, ut quæ fidem solam iustificatricem, contra Paulū apostolum & euangelium Christi negat, & eam nullo crimine tolli affirmet. Deinde liberum arbitrium actiū domini contra scripturas defendit.

CONCLV. VIII.

VERITATI ET RATIONI CONTRARIVM EST QUIDEM, inuite morientes deficere in charitate, idcoq̄ pati errorem purgatorij, modo ueritas & ratio sit idem, quod opinio theologistarum.

Hæc nullum adhuc habet confutatorē, & de eadē multa in resolutorijs dixi, ne sim tēdio, repetere nolo.

CONCLV. IX.

ANIMAS IN PURGATORIO ESSE CERTAS DE SALUTE sua, nec gratiam in eis augeri scimus a theologistis asseri, sed miramur doctissimos uiros, quod huius fidei suæ rationem nec stulti uerisimilem reddere possunt.

Hanc multis impetijt Eccius, sed nihil effecit, cum nullus hominū scire possit quid cum animabus agatur in purgatorio. Hæc ignorantia professione, facile eludo omnium contraria argumenta, q̄ nullus possit docere, quod nec uidit, nec audiuit, nec in cor hominis ascendit. Opinari possimus de ijs & similibus, quãtum uolumus, sed solis theologistis conuenit, ut quæ opiniones sunt, pro articulis certissimis fidei factent. Ad argumenta uero, quorum caput est & una uirtus illud, hic omne meritum comparari, non illic. Respondi satis in resolutorio, nec ego eas mereri dixi, sed gratiã non augeri, & in statu merendi non esse eas, dixi, nondum demonstratum esse, postq̄ fuerit demonstratum, cedam.

De purgatorio nihil homo scire potest.

CONCLV. X.

MERITVM CHRISTI ESSE THESAURVM ECCLESIE, & sanctorum meritis nos iuuari, certum est: Esse autem thesaurum indulgentiarum, nemo nisi fedus adulator, extrauagantes a ueritate, & fictæ quædam ecclesie praxes aut usus simulant.

Yy iij Hic

Hic forte propter illā declaratoriam Leoninam addenda sunt quedā ijs, quæ copiose in resolutionibus dixi. Primo, quicquid sit de extrauagāte illa & declaratoria. Certū est in manu ecclesiæ, aut Papæ prorsus nō esse articulos fidei statueri, immo nec leges morum seu bonorum operum; quod hæc omnia in sacris literis sint tradita. Ideo reliquum est, ut articulorum declarandorum tantummodo potestatem habeat, deinde ceremonias ordinare ad externam speciem ecclesiæ dei, quas rursus destituat, si pietatis ratio postulet.

Papa non potest articulos fidei condere sed eos de clarare.

Deinde in declarandis fidei articulis, oportet ut non eos adhibeat, qui humanis traditionibus, iuribus & opinionibus sunt exerciti, ij nihil boni declarabū, sed theologos insigniter eruditos, uitæq; probatos, ut & Ioan. Gerson censet.

Ecclesia non deserit a spiritu Christi.

Non sicut hodie errant quidam pontificij adulescentes, q; sine literis, sine ratione bonæ uitæ, pronūciant de capite suo, uelut certi, q; spiritus sanctus eos regat. Fatemur ecclesiam non deserit spiritu Christi, sed ecclesia ibi nō intelligitur Papa & Cardinales, aut etiā conciliū. Ideo ponenda est ista stulta fiducia præsentis spiritus, securitasq; pronūciandi, & cum timore consultis sacris literis res gerenda.

Merita Christi quid sint.

Secundo dico, Q; merita Christi sunt spiritus & uita, sunt gratia & ueritas, ut Ioan. j. Gratia & ueritas per Iesum Christum facta est. In autē in nullius hominis potestate sit, gratiam & ueritatē, spiritū & uitam tribuere. Ideo non poterit Papa uel ecclesia merita Christi dispensare, i. gratiam & ueritatem, & hanc sententiam ita teneo ac tenebo, etiam si angelus de cælo, nedum Papa aliud dixerit. Quandoquidem & uniuersa ecclesia, omnesq; in unum doctores negent gratiam dei per hominem dari.

Merita Christi nō possunt applicari.

Q; si dixeris, applicare tamen potest merita Christi, quo uolet. Respondeo, Merita Christi sunt gratia & ueritas, siue dentur, siue uendantur, siue dispensentur, siue applicentur. Non enim sunt aliud, q; merita Christi, in quocūq; eorū usu, ideo sicut nec dare, ita nec applicare ea potest homo, dicas quid uelis.

Rursum dices ministerialiter dat merita Christi: Hæc concedo, sed non pro indulgentijs, quia indulgentiæ sunt contrariæ meritis Christi. Merita Christi sunt gratia & ueritas, quæ faciunt meliorē in spiritu, & sanctiorem eum qui cōsequitur. Indulgentiæ uero nihil boni conferūt in spiritu, sed remittunt bona spiritus contra merita Christi. Quare ipsi uiderint sua uerba & usum suum: Ego, salua eorum reuerentia dico, q; ut uerba sonāt: Merita Christi nō esse posse thesaurum indulgentiarum, sed contra thesaurum impositionum, & pœnarum ferendarum, omnino contraria indulgentijs.

Ideo fateor ea conferri ministerialiter in absolutiōe culpæ, ibi em̄ res spūs agit ibi merita Christi operant ad uerbū sacerdotis, si credat peccator, alias nequaq;.

Quare declaratoriam illam non dāno, sed suo sensu eā relinquo. Si autē apta fuerit, ut contra prædicta militet, respuo, & postulo, ut reddatur ratio dictorū. Deinde ostendatur potestas faciendi articulos fidei, aut proferatur probata reuelatio, nudis uerbis prohibet me Paulus credere.

CONCLV. XI.

DICERE INDVLGENTIAS ESSE RONVM CHRIStiano, est insanire. Sunt enim uerissime operis boni uitium: & improbare indulgentias, debet Christianus ob abusum, quia dominus dicit Propter me deleo iniquitates tuas, non propter pecunias.

Prophet

Propheta, Psal. xliij. appellat insanias falsas hominum doctrinas, quibus colitur deus, contempto eius mandato: quanto magis insaniunt n̄, qui cum indulgentiæ sint remissiones bonorū operū, & salubrium poenarum, audeāt hęc bona profiteri Christiano. cuius bona sunt, esse plenum bonis operibus & poenis crucis, imagine domini sui Christi.

Deinde semper sunt uitium operis, dum nō daretur id quod datur, nisi indulgentias scirent reddendas, ita propter malum suum, seu minus bonum, faciunt bonum suum, ubi certum est, quod non quæritur deus, sed ipse homo.

Tenta & uidebis me uerum dicere: Nam in Italia ubi gratis sunt indulgentiæ passim expositæ, nemo eas curat: in Germania contra, nisi des, eas nemo tibi dabit. Ita mirū est ingenium indulgentiarū, q̄ aliter ī Italia, aliter in Germania regnāt.

Indulgentiæ aliter ī Italia aliter in Germania regnant.

Hanc propositionem Ioan. Eccius Lipsiæ impugnavit, sed ita, ut in sibilū pe- ne ierint uniuersæ indulgentiæ, neq; ipse em̄ usus est eas magnifacere, atq; utinam iam diu sic fuissent commendatæ, sicut ab Eccio nostro sunt commendatæ minus rapinarum, & spoliū Romanæ avaritiæ tulisset e Germania, tum nō ita irrisissent Germanorum barbaram ruditatem Romanenses populorū illu- fores, Cætera in resolutorio.

CONCLV. XII.

PAPAM POSSE REMITTERE OMNEM POENAM pro peccatis debitā huius & futuræ uitæ, & quod indulgentiæ p̄sunt nō criminosis, somniāt secure indoctissimi sophistæ, & pestiferi adu- latores, non tamen uel nutu possunt ostendere.

Et hanc nemo aggressus adhuc, quem uiderim, præter propositionis Eccia- næ uentum, ad quem non est secuta pluuia. Verum quia & hæc est contra nouissimam declaratoriam, quæ dicit, Ecclesiam remittere poenas pro peccatis secundum iustitiam diuinā requisitas. Hic dico. Sæpius dixi, Ecclesiam ni- hil posse contra iustitiam diuinam præter orationem, nisi æquiuoce iustitiam diuinam accipias.

Ecclesia nihil potest contra iustitiam diuinam præter orationem.

Nam mihi nullum dubium est, poenas quas ecclesia requirit a peccatore, si- mul requiri a iustitia diuina, per pactum quem fecit cum ecclesia dicens, Quod cumq; ligaueris super terrā, ligata erunt, & in coelis. Vbi clare dicit largiri apud se, quod in ecclesia ligatū est, & ita consonat iustitia ecclesiæ & dei super pecca- tore. Verū hoc modo non habet usus loquendi, qui per iustitiam diuinam intel- ligit aliā seorsum extra pactum iustitiam dei, secundum quam ecclesiam nō im- posuit, aut imponit.

De hoc dico, si declaratoria loquatur, non ei credā. Sinam tamen esse opinio- nem, sicut & sumpta est ex opinionibus. Nam ut dixi, nouos fidei articulos nō recipio, a quocumq; statuatur, nisi assit probata reuelatio. Nec declaratoriam articuli cuiuscumq;, nisi per diuinas scripturas declarauerit. Quarum ne sylla- bam quidem habet ista declaratoria iuristica magis q̄ theologica.

An hic mihi obstrepunt, magnam & infallibilem esse autoritatē ecclesiæ, quæ spiritus sancto regatur. Deniq; iuxta Augu. euangelio non crederem, nisi ec- clesiæ crederem. Hic sane nouum pelagus disputationis nauigandum est.

An infallibilis sit ecclesiæ autoritas.

Dico sicut paulo ante dixi, magnam & infallibilem esse ecclesiæ autorita-

tem, q̄

Yy v.

tem, q̄ spiritu Christi regatur, pleno corde confiteor. Sed iurisperditis quibusdam, & assentatoribus theologis, debemus hanc intelligentiam, q̄ ecclesia ibi pro notarijs & pœnitentiarijs, aut magistris pallacij, papæ accipitur (Nam ipsi Pontifices, raro has res curant) cum de uniuersali ecclesia tota loquatur, non de Romanæ ecclesiæ q̄n̄ parua & nonnunq̄ uilissima parte. Et inde habemus etiã bullas & definitiones ex urbe dignas tali ecclesia.

Ad autoritatem Augu. dico priũam.

Euãgelio nõ
crederem nisi
si crederẽ eccl
esiã.

Esse eius uulgatam quorundam sententiã hanc: Euangelio non crederem, nisi ecclesie crederem, id est, plus credo ecclesiæ q̄ euangelio. Et q̄ hec eorum sit sententiã, ex eo patet, q̄ Papæ hinc tribuunt autoritatem interpretandæ scripturæ, soli etiã. Deinde eam opponunt omnibus, quos audiunt uel dubitare uel reluctari pontificum uel literis uel factis.

Papã alioqui
ponũt supra
deum.

Qua sententiã, nec Lucifer ipse, nec omnes hæretici simul sumpti, damnationem, immo nec similem impietatem cogitauerunt. Nam hinc sequitur Papam & notarios pallacij esse supra euangelium, ac per hoc supra deum, cum Lucifer solum æqualis deo esse conatus fuerit. Qua sapientia noua, Papam nobis hominem illum statuunt, de quo dicit Paulus: Qui extollitur supra omne quod colitur, aut quod dicitur deus. Ecclesia enim creatura est euangelij, incomparabiliter minor ipso, sicut ait Iacobus: Voluntarie genuit uerbo ueritatis suæ. Et Paulus, Per euangelium ego uos genui. Vnde idem uerbum, uocatur uterus & uulua dei, Esa. xlvj. Qui gestamini in utero meo, & portamini in uulua mea, quia scilicet ex deo nascimur & portamur uerbo uirutis suæ.

Origo auto/
ritatũ conspi
cienda.

Si hoc uoluisset beatus August. sicut ei innocentissimo imponunt. Quis non Augustini mallet nunq̄ audiuisse nomen? Igitur ad fontem eundum est. Scribit enim beatus August. contra epistolam fundamenti Manichæorũ, non Vincentij (ut illi dicunt) capi. v. adeo studiosi sunt tum librorum tum uerborum, ut nec ad originem, nec ad sensum curent pedem mouere. Deniq̄ uerba August. quæ sic habent: Euangelio non crederẽ, nisi me ecclesie cõmoueret autoritas. Illi Thrasones sic reddunt, Euangelio non crederem, nisi crederem ecclesie. Inde nihil mirum, si tantum sit laboratum in huius dicti intelligentiã, & tot sensuum riuulos inde ductos. Iustus enim labor his est, ut multis torqueant interpretationibus, qui librum & autorem non dignatur lectione, sed de suis capitibus diuinare conantur, undelibet decerptis deprauatisq̄ dictis, intelligentiam.

Primũ familiaris tropus est b August. dicere, se esse cõmotũ huius uerbi autoritate, sic enim li. j. Retra. Postea cum legissẽ nonnullos diuinorũ eloquiorũ tractatores, quorum me moueret autoritas &c.

Ecclesiã quõ
accipit Aug.

Secundo, ecclesiam hoc loco, nec Papam, nec Romam accipit, sed per totum orbem diffusam uniuersalem ecclesiam, ut mox ibidem secutus dicit, Euãgelio enim catholicis prædicantibus credidi.

Est ergo argumentum, scopus, & summa Beati Augustini, eo loco, eiusmodi, uobis Manichæis non credo, quare? quia in Euangelio nihil de uobis lego. Cum autem catholici uos per totum mundum detestentur, euangelium autẽ commendent mihi, & constanter ubiq̄ prædicent, Euangelio autem non credi disse, nisi totus orbis tam concorditer docens, hac autoritate sua me moueret ad credendum, simul eadem autoritate moueor ad uobis non credendum, quia nihil de uobis lego in euangelio, cui motus autoritate totius orbis credo.

Quid mouerit
Augu. ad
credendum
euangelio.

Ex quibus clarum est Augustinũ hoc uelle, posse scilicet probari tãto omniũ consensu, euangelium & ecclesiã, & improbari hæreses contrarias tantę multitudinĩ,

tudini, præsertim ubi ij, cū quibus agitur, libros acceptant, ex qbus id probatur Hunc esse sensum b. Aug. patebit qbuslibet, qui præcedētia & sequētia cōferūt & scopū Aug. obseruant, frustra Gerson, frustra Mayron, frustra & alij, hoc de primitiua ecclia, alia de ecclia cum Christo deo inclusio intelligunt.

Nam & lib. confessionum idem dicit, se non leuiter motum ad Christi fidem, q̄ uideret sacris literis, a deo tantam esse datam autoritatem, q̄ toto orbe haberent in summo autoritatis fastigio. Sic hic dicit se motum, tanto per orbem populo in euangeliū cōsentiente, in quo tamen nihil inuenisset de Manichæis, ideo nō posse se Manichæis credere, quos illi detestaretur, quos euāgelium uidebat ita recipere, ut eorum moueret autoritas ad credendū hoc esse euangeliū. Nec hoc ergo recte dicitur, q̄ approbante ecclia euangelium noscatur, cum de approbatione Aug. nihil dicat, præsertim si Ro. ecclesiam intelligas, sed de multitudine totius orbis, quæ res nō leuis est autoritatis, cū sine dei maximo miraculo fieri, tot resistentibus tyrnanis, tot morietibus Christianis, nō potuisset, ut euangeliū sic maneret, & cresceret. Si enim hoc non uidisset fieri, euāgelio non crederet. Quid hoc? An non crederes etiam si totius orbis insaniat contra euangeliū? Dixi ergo, q̄ magis loquit̄ de conuincēdis hæreticis, & probanda fide catholica, (hoc enim tunc agebat,) quam de sua propria fide, quæ non ullorū autoritate, sed spiritu solo dei oritur in corde, licet per uerbum & exemplum moueatur homo ad eam, Sed quia hæreticis hoc exēplo pro fide fortiter resistit. q. d. fides, quam habeo in euangeliū, non possem ita ueri contra uos, nisi ecclesie ista moueret autoritas. Et est simile, sicut deo nō credidisset, nisi Paulo prædicati credidisset, quia fides non nisi ex auditu. Quomodo enim credent ei, quē non audierunt? Ita probatio fidei nō nisi ab exemplo totius ecclesie per orbem, quō eū persuadēbit etiam si solus fortissime credat, nisi pferat & aliorū exemplum, & hoc quo poterit potentissimum?

Igitur nō crederē, necessario intelligit̄, id est nō possem psuaderi & psuadere ad credendū, alioqn falsissime diceret, cū solus spūsanctus faciat credere quēq̄.

Non crederē
id est nō poss
sem psuaderi
ad credendū

Atq̄ iterum simile esto, Ioan. dicit, Qui non diligit fratrem, quem uidet, deum quō potest diligere, quem non uidet: cum sit impossibile fratrem diligere, nisi in deo prius dilecto. Est ergo sensus, non pbatur diligere deum quem non uidet q̄ non ostendit se diligere fratrem quē uidet.

Vides ergo q̄ longe abierint ab Aug. q̄ hunc tropum nō obseruauerunt, & q̄ inepte ad Ro. pontificem & ecclesiam Ro. ista directa sint.

Dicis iterum. Christus rogauit p̄ Petro dicens, ut non deficiat fides tua. Si deficere accipitur latino tropo, manifestum est Petri fidem defecisse, q̄n cecidit negato Christo. Quare Petri fides tum nō in Petro, sed in uirgine Maria māsit & in latrone dextro orta est. Eadem enim est Petri fides, quæ oīm, sicut Aug. de trinitate dicit, lib. j. Hæc mea fides est, q̄m hæc catholica fides est. Atq̄ hoc modo fides Petri nihil ad Ro. ecclesiam, q̄ sensus est, Fidē Christi (quæ totius ecclesie est) quæ tunc in Petro fuit, nunquam defecturam.

Si autem Hebræo tropo deficere accipitur, pro finiri ac penitus cessare, nec aliquando reparari, clarum est, Petri fidem cecidisse quidem, sed non defecisse quia reuersa est a lapsu, Verum ex hac personali fide, nihil pro ullo episcopo infertur, nec aliquid ad successorem pertinet de hac fide, quantum uerborum proprietas facit.

Fides Petri cecidit nō defecit

Conclusio

ROMANAM ECCLESIAM ESSE OMNIBVS ALIIS
superiorem, probatur ex frigidiss. Rho. Pon. decretis, intra. cccc. annos
natis, cōtra quæ sunt historię approbatę M. c. annorum textus scriptu
ræ diuinæ, & decretum concilij Niceni omnium sacratissimi.

Hanc edita resolutione aliquāto declarauit, plura diciturus futuris aduersarijs
Interim, quia scandalosa est propositio in auribus pietatis, id est inuidiæ & su
perbiæ, pauca iterum ne nuda prodeat, addam, pro quo primum probo, quana/
libet ciuitatem habere debere episcopum proprium iure diuino, quod ex Paulo
Tit. j. ostendo dicente, huius rei gratia reliqui te Cretæ, ut quæ desunt corrigas
& constituas presbyteros per ciuitates, sicut ego disposui tibi. Hos autem pres/
byteros esse episcopos, testatur Hierony. & textus sequens ostendit dicēs, oportet enim episcopum esse reprehensibilem &c. Sed & b. Augu. epistola, xxix. ad
Hieron. Episcopum descripturus, rationem addit & dicit: Erat enim ciuitas, q.
d. non erat simplex presbyter, sed episcopus de quo loquor, quia erat ciuitas cui
p̄gerat.

Sacerdotes
quondam fu
erunt omnes
episcopi.

Secundo suppono.

Christum habere, aut aliquando habuisse Christianos in omni termino ter
ut in extrema parte Indiæ, & Aethiopiæ, & alijs finibus iuxta Psal. ij. Possessio
nem tuam terminos terræ, & lxxj. Dominabitur a mari usq; ad mare, & a flumi
ne usq; ad terminos orbis terrarum;

Tertio suppono.

Fideles Christiani posse esse perfectos, & pauperes relictis omnibus suis rei
bus, ita ut nihil proprij habeant.

Tūc arguo.

Dentur hij fideles in extremo aliquo termino terræ, perfecti & pauperes, cre
dis ne Christum, qui legem suam noluit esse seruam, uoluisse ut per itatum iter,
tantis sumptibus fideles sui episcopum e Roma palliatum & confirmatum ac
ciperent? Nam hinc uere plus imposuisset oneris ecclesie suæ, q̄ unq; imposuit
synagoga. Quin coegisset eos, paupertati euangelicæ renunciare, & cōtempo
præcepto eius, curam habere & sollicitos esse, quomodo diuitias & sumptus co
aceruarent, quo pallia & confirmationes impetrare possent. Nam si est ius di
uinum episcopos omnes e Roma accipere, Non licet hoc ullo uel loci uel re
rum casu infringere, ac per hoc infringere oportet aliud ius diuinum, scilicet
ne solliciti sint de crastino, ut Matth. vj. docet. Impossibile est enim a tot finibus
terræ, tantū iter conficere ab ijs, qui iuxta euangelium solliciti non sunt de crasti
no, non enim habebunt sumptus.

Iure diuino
non oportet
omnes episco
pos e Roma
accipere.

Si dices, potest Ro. Pontifex cōmittere vicinis episcopis potestatem suam.
Respondeo, tunc nō erit ius diuinum ex urbe Roma episcopos petere, quia ius
diuinum non potest mutari aut transferri in alium, ab eo cuius est, & cur nō ho
die quoq; primatibus non confert hanc potestatem? Quid enim hic obstat, nisi
detrimentum lucri & glorię? Sed finge aliquam ecclesiam ab hostibus captā,
ut non possit ad Romam mittere pro episcopo. Quid hic faciet? Si est ius diuinū
captiuitas non excusat. Ius enim diuinum est nulli rei alligatum, sed super om
nia in omnibusq; seruandum. Si dicitis, sufficit uotum mittendi, dico, Cur non &
in alijs

Episcopi e cu
ria Romana
hodie emunt